

OGLEDNE KATEHEZE

/Ove su kateheze sastavni dio članka na strani 26./

Josip Jakšić

I/ KATEHEZA ZA PRVU ISPOVIJED (II/III. RAZRED)

BOG LJUBI ČOVJEKA ONAKVOG KAKAV JEST

/Prispodoba o milosrdnom ocu/

Cilj kateheze:

Djeca trebaju doživjeti dobrotu Božju i ljubav prema čovjeku. Bog ljubi čovjeka onakvog kakav on jest. To je Božji čin oslobođenja. Tko to shvati ostavlja se zla i čini dobro.

1/ Čitanje: Lk 15, 11–32

Isus je jednom pričao ovu priču: "Čovjek neki imao dva sina. Mlađi reče ocu: 'Oče, daj mi dio dobara koji me ide.' I otac im razdijeli imanje. Nakon nekoliko dana mlađi sin pokupi sve, otputova u daleku zemlju i ondje spiska svoja dobra živeći razvratno. Kad sve potroši nastaje ljuta glad u onoj zemlji, te on počne oskudijevati. Ode i zaposli se kod jednog čovjeka u onoj zemlji. On ga posla na svoja polja pasti svinje. Želio se nasititi onim što su jele svinje, ali mu ni to nitko nije davao.

Došavši k sebi reče: 'Koliki najamnici oca moga imaju kruha napretek, a ja ovdje umirem od gladi! Ustat ću, poći k svome ocu i reći mu: 'Oče, sagriješio sam Bogu i tebi! Nisam više dostojan zvati se sinom tvojim.' A otac reče slugama: 'Brzo iznesite haljinu najljepšu i obucite ga! Stavite mu prsten na ruku i obuću na noge! Tele ugojeno dovedite i zakoljite pa da se pogostimo i provedimo, jer sin mi je ovaj bio mrtav i oživio je, bio je izgubljen i našao se.' I stadoše se veseliti. A stariji je sin bio u polju. Kad se na povratku približio kući, začu svirku i igru, pa dozva jednoga slugu da se raspita što je to. Ovaj mu reče: 'Došao tvoj brat, pa otac tvoj zakla ugojeno tele, što je sina zdrava dočekao.' A on se rasrdi i nije htio ući. Otac tada iziđe i stane ga nagovarati. A on će ocu: 'Evo, toliko ti godina služim i nikada ne prestupih tvoju zapovijed, a nikad mi ni jareta nisi dao da se provedem s prijateljima. A kada dođe ovaj sin tvoj koji ti je imanje rasuo, ti si mu zaklao ugojeno tele.' Nato mu otac reče: 'Sinko, ti si uvijek sa mnom, i sve moje – tvoje je.' No, trebalo bi se veseliti i radovati, jer ovaj brat tvoj bijaše mrtav i oživio je, bio je izgubljen i našao se."

./.

2/ Meditacija /razmišljanje/

Ovaj dobri otac ljubio je oba sina jednako. Stalo mu je koliko do mlađega, toliko i do starijega.

Otac prema mlađem sinu:

- otac se ne ljuti na mlađeg sina,
- daje mu bez obaveza baštinu,
- nada se dugo vremena: sin će se vratiti,
- trči mu ususret,
- ne okrivljuje ga,
- ne kažnjava ga,
- ne predbacuje mu,
- daje mu ponovno dostojanstvo sina,
- uzima ga natrag takvoga kakav jest.

Otac prema starijem sinu:

- otac želi starijeg sina uvesti u kuću,
- želi da se obojica raduju,
- želi da se mladi i stariji razumiju,
- ne predbacuje mu koristoljubivost,
- pokazuje mu da je i on vrijedan,
- računa s njim takvim kakav jest.

Otac pokazuje da mu oba sina mnogo znače i da sve čini za njih.

- Što misliš, postoji li tako dobar otac?
- Koga nam je Isus htio predstaviti kad je pričao ovu priču?
- U kojem bi se sinu ti prepoznao?
- Što misliš o starijem sinu? Je li bio u pravu, je li bio dobar?
- Jesi li i ti već nešto slično doživio?

Bog, dobri Otac, čeka svakoga od nas. Shvatiti da smo pogriješili i uteći se Ocu – znači ponovno postati dijete Božje. Bog nas neće osuditi.

Bog je dao ljudima slobodu. Čovjek može pokušati da živi i bez Boga. Bog nikoga ne veže uza se silom. Bog nikoga ne tjera k sebi. Ali Bog čeka na svakoga koji se udaljio, pa makar taj i spiskao Božji dar.

Evo kakav je otac:

- upravo je zapanjujuće da otac odmah oprašta,

- otac grli sina,
- otac priređuje gozbu i sam izgubljeni sin postaje mu draži nego prije.

Evo kakvi smo mi često kao "dobri":

- stariji sin se ne slaže s očevim ponašanjem,
- on traži svoje pravo,
- traži očevo priznanje,
- traži zadovoljštinu, kaznu i pravdu.

Oba sina, dakle, nisu kakvi bi trebali biti: oni se moraju promijeniti. Izgubljeni se mora vratiti kući. On se mora odlučiti na to ako želi živjeti kao čovjek, ako želi imati radost života. Stariji sin ostao je kod kuće, ali i on mora promijeniti svoje mišljenje i ponašanje. Mora biti drugačiji prema ocu i bratu. Ne smije se protiviti očevoj dobroti radi svojih sebičnih razloga. Mora ipak izgubljenog primiti kao svoga brata.

Otac ih obojicu jednako voli, a oni su prema njemu nepravedni.

- Što smatraš najgorim kod mlađeg sina? Mogući odgovori:

Izgubio se – spiskao je u tuđini imetak što su ga otac i brat zaradili – način na koji on odlazi od kuće – prezreo je ljubav svoga oca.

- Što smatraš najgorim u ponašanju starijeg sina prema ocu?

Mogući odgovori:

Ne želi ući u kuću – njegova zavist je očita – ne želi više biti brat ("ovaj sin tvoj") – on je, doduše, živio i radio s ocem, no kad je vidio kako otac voli i misli, sada on više ne želi biti sin, ne želi misliti, radovati se i ljubiti kao otac. (Ovaj se sadržaj misli može pripremiti kao razgovor. Djeca će ga spontano razvijati pod vodstvom katehete.)

Još jedan razgovor:

- Što bi se dogodilo da se mlađi sin nije vratio kući?

Postao bi još bjedniji i usamljeniji, sasvim izglednio – umro bi.

- Što bi se dogodilo da stariji sin nije ušao

u kuću?

Stalno bi se braća među sobom svadala – zatvorio bi se prema ocu. On je osjećao: mi više ne spadamo zajedno. Takav ne bi mogao dugo izdržati kod kuće. Postao bi osamljen – u trajnoj mržnji i zavisti ne bi našao zadovoljstvo – u svojoj zatvorenosti i osami uništio bi samoga sebe.

Na ovakvu ljubav dobrotvorca morali su sinovi dati neki odgovor. Ne odgovoriti ocu značilo bi uništiti samoga sebe. Zaključati se u svoju sebičnost. Jedan i drugi morali su se promijeniti – promijeniti svoje mišljenje, svoj govor i svoja djela. Jedino su tako mogli ostati zajedno u ljubavi s ocem. Jedino su tako mogli živjeti. Tu promjenu mi zovemo obraćenje. Ako želimo ostati u očevoj ljubavi, moramo se obratiti.

Bog ljubi čovjeka onakvog kakav jest. Čeka ga (mlađi sin) i poziva ga (stariji sin) da se promijeni, tj. obrati, i da zajedno s Bogom živi.

Zato se moramo obratiti!

3/ Molitva

Oče, dao si nam dio svoga bogatstva u našem životu. Ponekad se ponašamo kao mlađi sin. Lutamo i tražimo bolji život od ovoga kojeg imamo s tobom. Zaboravljamo i preziremo tvoju dobrotu i ljubav. Mislim; lakše ćemo sami kako nama godi. Kad vršimo ono što zapovijedaš, zaboravljamo da je to za naše dobro. Preziremo one koji su odlutali. Željeli bismo da samo mi budemo tvoji, a njih da odbaciš. No, ti si dobar Otac koji čekaš i pozivaš svoju zalutalu djecu: obratite se i živite u domu Očeve ljubavi zajedno svi, izgubljeni i odlutali. Vjerni, prihvatite nevjerne!

Oče naš, daj da se promijenimo i živimo od tvoga opraštanja u ljubavi i radosti kao braća sa svojim ocem.

4/ Domaća zadaća:

– Nacrtaj ili napiši što ti se u ovoj prispokateheze

dobi čini najvažnijim.

- U čemu bi se ti trebao promijeniti i obratiti?
- Jesi li spreman oprostiti i moliti za oprostjenje? Učini to danas!
- Razmisli kako Bog misli i sudi o ljudima.

II/ KATEHEZA (VII. i VIII. razred)

TREBA DA SE NANOVO RODITE /Isusov razgovor s Nikodemom/

- Pristup Kristovom otajstvu u Crkvi po sakramentu krštenja.

1/ Čitanje: Iv 3, 1–21

Objašnjenje za razumijevanje teksta:

- a) Perikopa se sastoji od dva dijela:
- Noćni razgovor s Nikodemom, Iv 3, 1–12 zaključuje se s pitanjem: "Ako vam rekoh zemaljsko, pa ne vjerujete, kad vam budem govorio nebesko, kako ćete vjrovati?"
 - Nadovezuje se navještaj propovjednika prve kršćanske zajednice koji razmišlja o pitanju – zašto je Isus došao na svijet?

Taj navještaj nam tumači kako će preko Isusa biti primljena Božja poruka spasenja.

b) *Nikodem*

Nikodem je grčko ime a znači: "koji pobjeđuje s narodom". Nikodem je pripadao Velikom vijeću, najvišem upravnom tijelu židovskog naroda. Možda je bio helenski Židov.

c) *Rabin*

Židovska riječ koja znači "učitelju moj". To je bila službena oznaka židovskih pismoznanačica koji su na razne načine oko sebe skupljali zajednice učenika. U riječi "rabbi" krije se spoznaja autoriteta koji je pun pošto-

vanja pred učenicom koji pita i traži odgovor.

d) *Razgovor s pismoznancem počinje pitanjem: Što je čovjek kadar učiniti da se spasi?*

Isusov odgovor: Početak i klica spasenja ne zavisi od čovjeka; to je dar Božji. Nanovo rođenje odozgor. Ta je klica krštenje kao početak kršćanskog spasenja.

e) *"Sin čovječji"*

U Ivanovom Evanđelju izražava povijesnog Isusa koji je dolaskom od Oca naznačio posljednja vremena.

f) *"Kraljevstvo Božje"*

U Ivanovom Evanđelju izražava konačno spasenje.

2/ **Meditacija (razmišljanje pomoću dramatizacije i interpretacije teksta)**

Komentator:

Član Velikog vijeća Nikodem, pismoznac, ima za Isusa ozbiljno pitanje. Dolazi obnoć k učitelju.

Nikodem:

"Što mi je činiti da imam dijela u budućem životu, svijetu, da dodem u kraljevstvo Božje?"

Komentator:

Ovo se pitanje nameće svakom Židovu, svakom čovjeku.

Isus:

"Tko želi vidjeti kraljevstvo Božje, mora se nanovo roditi odozgor, od Boga. Bog mora dati klicu, tj. početak spasenja, da bi čovjek mogao doći k njemu. To je dar Božji."

Komentator:

Nikodem ne razumije, uhvatio se za riječ roditi se. Donosi svoje prigovore.

Nikodem:

Čovjek se rađa jednom, na početku svoga života. To se ne može ponoviti. Još jasnije; ne može čovjek ponovno ući u

utrobu majke svoje, samo da doživi novo rođenje.

Komentator:

Isus mu svečano tumači.

Isus:

Iz vode i Duha se mora dogoditi novo rođenje – to je krštenje. Božji Duh stvara novoga čovjeka. Tko pripada Bogu, tko je stupio s Bogom u zajedništvo, toga Bog preobražava; zato on misli drugačije, za njega vrijede drugačiji principi. Sam od sebe se ne može tjelesni čovjek, koji se prikovao za ovu zemlju, dići u Božji svijet (svijet Duha). Suprotnost nije samo mislena ili duhovna, već temeljna: život čovjeka koji je vezan za zemlju, određen za smrt, stavlja se naspram neprolaznom, boljem životu. Samo odozgor, od Boga može to čovjeku biti dano. To se ne može protumačiti jednostavnom formulom, to je kao s vjetrom: ne zna se odakle dolazi, on je tu, osjeća ga se.

Komentator:

Nikodem, sumnjajući, postavlja novo pitanje:

Nikodem:

Kako se to može dogoditi?

Komentator:

Nikodem u svojoj sumnji nema odvažnosti da svoj život okrene prema Isusovoj riječi. – To je nevjera. Stoga Isus zaključuje otvoreno.

Isus:

Zaista, zaista kažem ti: Ja i moji, moja zajednica (mi), što znamo, govorimo; za ono što vidjesmo, svjedočimo. Ali učitelji u Izraelu misle da oni sami znaju bolje i zato vi ne primete našega svjedočanstva.

Komentator:

Nikodem i njemu slični ne slušaju kad im Isus govori o milosnim Božjim stvarima koje se događaju usred svijeta. Kako će onda vjerovati kad im govori o Božjim tajnama!

Isus:

Ako vam rekoh zemaljsko, pa ne vjeru-

jete, kad vam budem govorio nebesko kako ćete vjerovati? (Iv 3,12)

Komentator:

Ovo Isusovo pitanje dano je Nikodemu da donese sam u razmišljanju konačnu odluku.

– *Put Sina čovječjega*

Sin čovječji dolazi od Boga, sišao je s neba.

Sin čovječji ima nalog i zadatak.

On mora biti uzdignut na križ. Kao što je Mojsije podigao zmiju u pustinji da svaki koji na nju pogleda bude spašen, svima koji se uzdaju u uzdignutog Sina čovječjega, on donosi spasenje, život vječni.

– *Sin čovječji je zalag ljubavi Božje*

Bog ljubi ovaj svijet koji se odmetnuo od njega.

Bog želi svijet vratiti sebi.

Bog daje svoga Sina za svijet da svaki koji se u njega uzda ne propadne.

Bog ne šalje suca.

Bog želi spasenje i život.

– *Odluka za Isusa*

Tko vjeruje u Isusa, taj se ne otuđuje. Tko ne povjerava svoj život njemu, taj je već osuđen – sam se je osudio.

Isus je donio na svijet ponudu Božju. Ali ljudi nisu htjeli znati za njegovu vijest.

Evangelist to ne zaključuje samo iz Isusovog života, već i iz života vlastite zajednice.

Ljudi su više ljubili tamu nego svjetlost. Više su ljubili vlastiti bezizlazni život u ropstvu la, nego oslanjali svoj život na onoga, koji je Put, Istina i Život.

povjerovali. Klica vjere, koju si ti u nas po krštenju posadio, treba rasti. Ona treba tvoje svjetlosti. Ispovijedamo vjeru u novo rođenje iz vode i Duha. Ti si za nas po križu postao živi znak Očeve ljubavi. Ti nas vodiš k Ocu, zato si za nas Put. Ti nas vodiš od zla k dobru, zato si za nas Istina. Ti nas vodiš u život vječni, koji si stekao za sve ljude, zato si za nas Život. Gospodine, mi ti zahvaljujemo. Amen.

4/ Primjena na život

Što mi govori razgovor Isusa s Nikodemom o putu čovjeka k spasenju?

– Kako bih ja postavio Nikodemovo pitanje?

– Razumijem li Isusov odgovor?

– Što se krštenjem mijenja na putu ljudskog spasenja?

Nastoj doživjeti kroz nečije krštenje vlastiti sadržaj vjere!

– Je li postojao put Sina čovječjega u ovom zemaljskom životu koji ne bi vodio na križ?

– Može li se kao znak najveće ljubavi razumjeti da Bog šalje svoga Sina da svijet spasi po smrti na križu?

– Imá ljudi koji se sablažnjavaju nad spasenjem koje je zadobiveno po križu. Je li to razumljivo?

– Kako je ocrtana reakcija ljudi na Isusovu ponudu? Je li to realistički prikazano? Da li se od apostolskog vremena nešto promijenilo?

– Materijalističko i potrošačko društvo priznaje samo čovjeka rođena po tijelu. Snalazim li se ja u tom društvu kao čovjek nanovo rođen od Duha, oslobođen od zla i rođen za dobro?

3/ Molitva

Kriste, upoznali smo tvoju ljubav i tebi

kateheze

./.

III/ KATEHEZA ZA SREDNJE ŠKOLE

SLOBODA JE KONAČNO POLOŽILA ISPIT ŽIVOTA

/Isus bijaše iskušavan/

Isus je kao čovjek iskušavan svime osim grijehom /Hebr 4, 15/.

1/ Čitanje: Mt 4, 1–11 (Mk 1, 12–13;
Lk 4, 1–13)

Objašnjenje za razumijevanje teksta

– Čitav događaj odigrava se nakon Isusova krštenja, kada je Isus potvrđen za Mesiju. Perikopa ima formu prepirke. Povijesni momenat ovog događaja jest: Isus je prije svog javnog nastupa, a nakon krštenja, otišao u pustinju. Isus je predstavljen kao **pravi** Izrael, Sin Božji. Što se **tipski** dogodilo s Izraelom u jednom dijelu povijesti čovječanstva, ispunilo se u potpunosti u Kristu. Za razliku od nevjernog Izraela, Isus ostaje vjeran svom poslanju. Kao što je nakon prelaska preko Crvenog mora Izrael bio vođen po pustinji i tamo čuo glas Božji, tako i Isus nakon krštenja ide u pustinju. Kušnja se sastoji u obnovi velikih Božjih djela koja je Bog učinio za vrijeme izlaska, a po iščekivanju političkog mesijanstva trebao bi ih ponoviti po Mesiji. Isus taj put smatra sotonskim iskušenjem. Kušnja je izražena u tri osnovne ljudske napasti: imati, uživati i vladati.

– Đavao (sotona): hebrejski šatān, protivnik; grčki diabolos, opadač, klevetnik. Tim nazivima Biblija označuje osobno biće koje je samo po sebi nevidljivo, ali čije se djelovanje ili utjecaj očituje u djelatnosti ljudi ili pak u napasti. Đavao je zao duh. Anđeli su u Bibliji personifikacija dobrih i zlih sila. Tako i đavao spada u tadašnju sliku svijeta.

Svaki čovjek osjeća prisutnost zla u sebi i oko sebe. To je moć đavla. Đavla mogu ljudi nadvladati riječju Božjom, vjerom i

molitvom u Duhu (Ef 6, 11–18).

Po mišljenju današnjih egzegeta, tko bi na tjelesan način pokazivao nastup đavla i pravio scenarij o promjeni mjesta pojedinih kušnji, sigurno ne bi ništa pokazao. Ako igdje, onda to ovdje mora biti razrađen tekst po sinoptičkom poređenju. Sam izvještaj nam govori po svojoj građi da su Matej i Luka za razliku od Marka napravili zoran prikaz o biblijskoj činjenici Isusove kušnje i dramatičnu katehezu koja je u isto vrijeme i teološki tumačena. Naročito se tu ističe mjesta iz Svétoga pisma Staroga zavjeta pomoću kojih je izvedena prepirka perikope. (Ps. 8, 3; 6, 13–16; Ps 90, 11–12). Nije li to već obilježje teološke obrade?

– Usporedimo li današnje odreknuće od zla i ispovijest vjere kod obreda krštenja sa sadržajem ove perikope, zapazit ćemo da odreknuće od đavla znači odreknuće od zla i time naznačuje put u slobodu, tj. put k ispovijesti vjere u Trojedinog Boga, tj. prianjanje uz dobro, a to znači nadvladati iskušanja u ovom životu i živjeti u slobodi kao Isus.

2) Meditacija

Isus nije glumio čovjeka. On je bio čovjek u punom smislu te riječi. Za razliku od ostalih ljudi, on je bio čovjek koji nije podlegao kušnji. Čovjek vođen Duhom Božjim. Čovjek koji se susreće s Bogom u poslušnosti. Biti poslušan znači ne htjeti iskušati vlastite snage, doživjeti svoju moć i nemoć. (U smislu Fil 2, 8). Isus je Mesija, kojega je židovski narod iščekivao. Isus zna što od jednog Mesije iščekuje narod. On ipak ne želi svoju mesijansku moć koristiti kao čovjek. On je gospodar situacije u kušnji. Isus nam otkriva dostojanstvo koje čovjek ima pred Bogom i pred samim sobom, ako izdrži kušnju. Evanđelist nam postavlja sve ono što se događalo oko Isusove osobe u njegovu životu u formi prepirke, kroz biblijske citate u usta Isusa i napasnika đavla. Đavao je inače u svetim knjigama opisan

kao protivnik Božji. Ovdje on nastupa kao Isusov protivnik. Iza njega je zapravo svijet koji kuša Isusa te ga želi skloniti s njegova puta. Događaj se odigrava u vidu triju osnovnih napasti svakoga čovjeka:

a) Imati:

”Ako si Sin Božji, reci da ovo kamenje postane kruhom.” (Mt 4,3). Očekuje se od Mesije da daje kruh. Da pretvara Božjom moću (kao Bog za vrijeme Izlaska) pustinju u plodnost. Da stvori nove uvjete života — upravo rajskog života. Ali to nije put kojeg je Bog odredio Isusu. Bog je ljudima dao Isusa kao Riječ, preko Riječi dolazi blagoslov. Kraljevstvo se Božje ne gradi pomoću čuda. Isus ne čini čudesa gdje to nije potrebno.

b) Uživati:

”Ako si Sin Božji, baci se s vrha Hrama” (Mt 4,5). Hram znači Božju zaštitu i prisutnost. Isus bi trebao kao Mesija dokazati da je Bog za njega, da se može staviti pod njegovu zaštitu. Uvijek kad zatreba da Bog bude pripravan da on uživa u slavi Božje zaštite. Ako je Bog uz njega, njemu se ne može i ne smije ništa dogoditi. Nasuprot tomu Mesija će ipak skromno ići u Jeruzalem da tamo preda svoj život.

c) Vladati:

”Pokaza mu sva kraljevstva svijeta... Sve ću ti to dati” (Mt 4, 8—9). Postati gospodar svijeta značilo bi izdati Očevo poslanje i postati politički mesija, čovjek ovoga svijeta. Isus ne želi svoju mesijansku moć koristiti kao čovjek. I oni koji žele biti Božji, a ipak su samo obični ljudi, lako podlegnu ovoj napasti i kušnji.

aa) Ljudi sigurni i situirani u svom životu, premda za Boga mnogo ne pitaju, na Božjoj su strani jer misle da Bog ima, i nama je dao pravo da imamo.

bb) Ako žele biti prisni s Bogom, u toj

sigurnosti svoga života misle da im se ništa ne smije dogoditi, jer uživaju Božju zaštitu. Ako se ti uvjeti ne ispunjavaju, dolazi do nepovjerenja prema Bogu.

cc) Pod tim okolnostima lako čovjek učini sve da netko drugi zbog njega trpi, strada ili da mu bude podložan; tu se rada napast: zašto i sam ne bih postao Bog?!

Tako se sputava ljudska sloboda. Tu dolazi do izražaja rušitelj vjere, đavao.

Po drugom Adamu — Isusu, doživljava predstavnik zla odlučujući poraz. Sloboda ljudske volje — izbjeći zlo, a činiti dobro — položila je u Isusu ispit života. Kršćanin, razmišljajući o Isusovoj kušnji, doživljava utjehu pobjede kroz vlastitu kušnju i crpi snagu u molitvi da doživi sebe kao pobjednika nad zlom.

3) Molitva

”Ne uvedi nas u napast, nego izbavi nas od zla.”

Isuse Kriste! Mi doživljavamo isto svoj hod kroz pustinju života. Teško nam je postiti od kojekakvih svojih sklonosti. Nismo pošteđeni ni od pritiska kušnji koje si ti doživio. U napasti smo što više imati, što više uživati, barem nad nekim vladati. K tome još i u svojoj molitvi uzvikujemo poput tvog protivnika: ”Ako si Sin Božji, učini da kamenje postane kruhom.” Isuse, Boga stavi na kušnju da nam se ništa ne dogodi, uči nas gospodarima svijeta i bit ćemo ti vjerni.

Isuse Kriste! Ti si nam se dao kao Riječ istine i Riječ kruha i dokazao svoju ljubav prema Bogu i prema nama. Tvoja smrt za nas podarila nam je dio tvog života u slavi Božjoj. To nas tjera na aktivnost; odričemo se zla, ispovijedamo vjeru svoga krštenja da živimo u slobodi kao ti, Isuse. Amen.

4) Primjena

U postizavanju svrhe Isus i napasnik su

na istom polju; žele nadvladati bijedu i ljudsku ograničenost na zemlji. No, metode su im suprotne – Isus to čini u potpunoj vjernosti Bogu. Osuđuje iskušavanje dobrote Božje i traži angažiranost čovjeka u potpunosti. Čovjek mora sam raditi na poboljšanju svog životnog puta da bi se doživio kao biće ostvareno u slobodi. Tu mudrost čovjek mora živjeti od istine Božje riječi koja mu je dana. Davao, naprotiv, traži direktan zahvat u Isusovu životu, jer mu inače ne vjeruje da je Sin Božji. Traži ostvarenje kraljevstva Božjega bez čovjekova rada, samo silom Božjom.

- a) Nalazimo li davlov stav u ukalupljenim vjernicima koji traže u potrebama i problemima direktan Božji zahvat kao potvrdu svoje vjere?
- b) Nalazimo li davlov stav u prigovorima materijaliziranog čovjeka Isusu – kad bi mi Crkva osigurala sredstva za život, bio bih vjernik?
- c) Može li se ovdje potvrditi da je naučavanje dijalektičkog materijalizma ispravno, da je religija direktan odraz bijede i svojevrsan protest protiv bijede? Kako vjeruje Isus u Boga, a kako u čovjeka? Da li je njegova vjera izraz bijede, gladi i nemoći, ili izraz služenja, poslušnosti i predanosti?

KATEHEZA ZA SREDNJE ŠKOLE

LIK ISUSA KRISTA /Tko je Isus Krist/

1) Čitanje: Fil 2, 6–11

Objašnjenje za rad s tekstom:

Nakon polako i pažljivo pročitano teksta, za lakše razumijevanje sadržaja, služiti ćemo se pomoćnim sredstvima koja će po mogućnosti pripremiti sam kateheta.

a/ Za ovu katehezu potrebno je pripremiti radne listove s tekstom Fil 2, 6–11 koji je paralelno stavljen s tekstom Nicejskog vjerovanja radi uspoređivanja.

b/ U tekstu 2, 6–11 potcrtat ćemo rečenice koje govore o Isusovom zemaljskom životu.

c/ Već potcrtavanjem dobivamo dva lika Isusa Krista koji se ne daju spojiti na jednoj slici. Jedno je slika "Božjeg lika", Isus Krist proslavljeni, a drugo lik Isusa Krista "Patnika". Da bismo to mogli ilustrirati, potrebno nam je pripremiti dvije veće slike koje mogu svi promatrati, ili dvije male sličice za svakog sudionika da ih drži pred sobom. Najbolja je slika proslavljenog Isusa Krista, Pantokratora, Sveladara, kako u nebu sjedi kao gospodar svijeta, u lijevoj ruci drži knjigu života, a desnom rukom blagoslivlje. Druga slika mora prikazivati lik Isusa Krista Patnika. Za tu svrhu može poslužiti koja postaja križnog puta, ecce homo, raspeće i slično, gdje dolazi do izražaja Kristovo poniženje.

d/ Objasniti ćemo pojmove i pitanje te obraditi tekst. Napomena: pripazimo kako upotrebljavamo pojmove: Isus Krist trajni lik Božji, i Isus Krist lik sluga.

2) Tumačenje teksta:

Tekst je uzet iz prvog kršćanskog bogoslužja. Spada među himne (hvalospjeve). Zadatak je poslanice poučiti Filippljane na primjeru lika samoga Isusa Krista kako se moraju odnositi jedan prema drugome u vjeri u Krista Isusa. Isus Krist nije ovdje samo slika poniznosti, nego onaj koji u zajednici omogućava i stvara nove odnose jednakosti. Lik Božji, ima jednakost s Bogom, znači da je sam Bog. Lik sluga, lik čovjeka ponižen do smrti, znači da je Isus Krist u potpunoj ljudskoj stvarnosti. Slobodno poniženje u poslušnosti do smrti, i to smrti na križu, stvara novi odnos čovjeka prema Bogu. Onaj, koji je jedini potpuno slobodan uzima na se sudbinu sluga i postaje po smrti Otkupitelj. Po Kristovu poniženju Bog odgo-

vara uzvišenjem. On koji je postao slugom, a bio je po naravi Bog, dobiva "Ime nad svakim imenom". Njegovo božanstvo svjetli nad njegovim čovječtvom i postaje temelj štovanja i proslave Boga Oca.

Zato se može reći da je ovaj tekst ispovijest vjere koja svjedoči:

- Isus Krist je proslavljeni Gospodin;
- u njemu se zajedno časte i slave Otac i Duh Sveti;

Fil 2, 6 – 11

Krist Isus,

Trajni lik Božji,

nije se kao plijena držao
svoje jednakosti s Bogom,

nego sam sebe "oplijeni"

uzeviši lik sluge,
postavši ljudima sličan;
obličjem čovjeku nalik
ponizi sam sebe
poslušan do smrti,
smrti na križu.

Zato Bog njega preuzvisi
i darova mu Ime
Ime nad svakim imenom
da se na Ime Isusovo
prigne svako koljeno
nebesnika, zemnika,
i podzemnika.

I svaki će jezik priznati:
"Isus Krist jest Gospodin!"
na slavu Boga Oca.

– po Isusu Kristu otvara se povratak svega stvorenoga k svom Ocu.

Zato je ovaj himan izgovoreno vjerovanje vječnoj Božjoj slavi i gospodstvu, Isusovom otkupiteljskom djelu spasenja i povratku svega stvorenoga svome Bogu.

Sinoptičko gledano, uspoređujući sadržaj himna sa sadržajem Nicejskog vjerovanja osvjetljuju se izrazi o Isusu Kristu, jedan prema drugomu uzastopno:

Vjerovanje

Vjerujem u jednoga Gospodina
Isusa Krista,
jedinorođenoga Sina Božjega.
Rođenog od Oca prije svih vjekova.
Boga od Boga, svjetlo od svjetla,
pravoga Boga od pravoga Boga
Rođena, ne stvorena,
istobitna s Ocem,
po kome je sve stvoreno.
Koji je radi nas ljudi
i radi našega spasenja
sišao s nebesa.
I utjelovio se
po Duhu Svetom
od Marije Djevice: i postao čovjekom.
Raspjet također za nas:
pod Poncijem Pilatom
mučen i pokopan.
I uskrsnuo treći dan,
po Svetom pismu.
I uzašao na nebo:
sjedi s desne Ocu.
I opet će doći u slavi
suditi žive
i mrtve,
i njegovu kraljevstvu
neće biti kraja.

3) Meditacija:

Poslije rada s tekstom možemo razmišljati jesmo li na putu prave istine o liku Isusa Krista, u kojem možemo prepoznati svoga Spasitelja.

Glasno, u obliku razgovora, spojimo razmišljajući sadržaje himna i vjerovanja.

Pripravljene slike i spoznaje pomoći će nam da stvorimo vlastitu predodžbu lika koji mora biti temelj naše vjere danas, kao što je to bio apostolu Pavlu i njegovim Filipljanima nekad.

a/ Isus Krist obličjem čovjeku nalik.

Život Isusa Krista iz Nazareta ne može nitko ozbiljan zanijekati. Prva kršćanska zajednica izrekla je tajnu ovoga života jednom jedinom rečenicom. Sve je tu rečeno. Pavao je bio svjestan da svojim Filipljanima ne može ljepše predstaviti lik Isusa Krista, nego da ih upozori na ono što su vjerovali o njemu. Taj Isus, Krist obličjem čovjek, iščekivani je Mesija, Pomazanik, Krist kojega su proroci naviještali. U tom liku proslavlja se naše čovječstvo.

b/ Isus Krist trajni lik Božji.

Prije nego nam u hvalospjevu pokazuje tko je povjesni Isus za nas, Pavao naglašava život Krista Isusa prije poniženja. Taj, koji je u Isusu Kristu postao nama jednak, prije je toga živio u Božjem liku. Taj božanski život njemu nije bio "plijen", već ono što mu po naravi pripada, jer je on sam Bog. Nicejsko vjerovanje to ističe drugim riječima (kojim?). Apostol Ivan u prologu svog evanđelja tu istu tajnu izriče ovim riječima: "U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše u Boga, i Riječ bijaše Bog" (Iv 1,1).

c/ Isus Krist je Gospodin (Kyrios)

Nakon poniženja i smrti, činom otkupljenja po uskrsnuću, on, trajni lik Božji, koji je radi nas ljudi i radi našega spasenja postao čovjekom, ponižen, sada kao Pantokrator i sjevladar postaje sve svemu stvorenome. Bog mu daje time novo ime koje ga

označuje u njegovu svojstvu. On je Gospodin (Kyrios), i zato se na to ime jednoga dana ima prignuti svako koljeno, jer će se on na svršetku svijeta pojaviti kao sudac živih i mrtvih. Tako će Isus Krist postati u apsolutnom smislu te riječi Gospodin.

d/ Slike i lik Isusa Krista.

Što smo do sada razmišljali kroz vjerovanje prve Crkve o liku Isusa Krista, pronadimo ostvareno ili nedostatno na pripremljenim slikama. Ovdje smo istinu o Isusu Kristu izražavali riječima; pogledajmo kako su umjetnici to doživjeli u slici i izrazili u bojama.

4) Molitva:

/Iz himna: Tebe Boga hvalimo/

Kralju slave, Kriste.

Ti si Očev vjekovječni sin.

Ti, da za naše spasenje postaneš čovjekom, nisi se strašio krila Djevice.

Ti, svladavši oštrinu smrti,

otvorio si vjernima kraljevstvo nebesko.

Ti sjediš zdesna Bogu u slavi Očevoj.

Vjerujemo da ćeš doći kao sudac.

Tebe, dakle, molimo, pomози svojim slugama koje si otkupio dragocjenom krvlju.

U vječnoj slavi daj,

da se ubrojimo među svete tvoje. Amen.

5) Actio:

Ispovijedanje vjere je konkretan zadatak kršćanina. Ta, pak, vjera ne može biti bilo kakva. Osoba Isusa Krista i njegov lik upućuju nas na pravilan odnos prema Bogu i braći ljudima. Svaki od nas ima svoj subjektivni lik Isusa Krista, i svoj osobni stav prema njemu. No sav taj sadržaj mora se temeljiti na liku Isusa Krista prve Crkve.

I današnju Crkvu često smućuju odveć subjektivna tumačenja uvijek novog pitanja: Tko je Isus Krist za nas danas?

a/ Kako se mi u ovoj katehezi odnosimo prema tom pitanju?

b/ Kakvog nam je Isusa Krista lakše is-

povijedati u konkretnom životu, Pantokratora ili Patnika?

c/ Što ljudi danas radije prihvaćaju: božanstvo ili čovječstvo Isusa Krista?

KATEHEZA ZA SREDNJE ŠKOLE

ISUSOV PROGRAMATSKI NASTUP

/Na Isusu se obistinjuje povijest/

1/ Tekst: Lk 4, 14 – 30

Objašnjenje za razumijevanje teksta

Ovaj bi odlomak mogao stajati kao početak Lukina evanđelja. Prikazom nastupa u sinagogi pokazano je na opći način Isusovo mesijansko poslanje. Nastup u sinagogi kroz Isusovo čitanje Izaije proroka želi pokazati, – tko je Isus. Isus poslanje Izaije proroka primjenjuje na sebe. Najprije nastaje divljenje, pa čuđenje, a onda teški obrat koji dosiže vrhunac u odbačenju. Tu je zacrtan teški put Mesije. Odbačenje od najbližih (Mk 3,20), izdajstvo učenika (Lk 22, 2 – 6), odbačenje čitavih gradova (Lk, 13 – 15), i na kraju većeg dijela Izraela. Luka odbačenje stavlja kao mračni predznak Isusovog javnog djelovanja, Isusove zemaljske sudbine, zato se je poslužio vremenskim anahronizmom te djelovanje u Kafarnaumu opisuje tek iza toga u Lk 4, 31 – 41. O Isusovu odbačenju u Nazaretu pripovijedaju i druga dva sinoptika i prikazuju ga kao Isusov rastanak sa Galilejom (Mk 6, 1–6; i Mt 13, 53–58).

Luka postavlja Isusa kao Mesiju u središte ljudske povijesti i zato želi pokazati:

1. Kako Isus naviješta dolazak novog vremena, i kako ljudi na to reagiraju.

2. Isus u Nazaretu naviješta činjenicu: **dan**as se ispunilo ovo pismo.

3. Ljudi iz Nazareta mu ne vjeruju i pitaju se: "Nije li ovo sin Josipov?"

4. Isus vidi njihovu nevjeru te im kaže: "Nijedan prorok nije dobro došao u svom zavičaju."

5. Sumnja i nevjera u programatskom događaju dosiže vrhunac u odbačenju i mržnji, jer Isus pokazuje da se milosni navještaj okreće poganima.

6. Ljudi iz Nazareta postaju agresivni, žele ga strmoglaviti. "No on prođe između njih i ode"; jer još nije došao njegov čas (Iv 7, 30).

Izgled židovske subotne liturgije u sinagogi

Luka pojednostavljeno govori o bogoslužju u sinagogi. Bila je to služba riječi, od koje je kršćansko bogoslužje dobilo svoj oblik. Imalo je svoj ustaljeni red. Luka od svega govori samo o čitanju iz proroka. Prije toga recitiralo se židovsko vjerovanje, "Šema Izrael..." (Čuj Izraele...) zatim je slijedilo 18 prosnih molitava. Tada su se čitala dva čitanja, jedno iz Zakona (Tore), a drugo iz proroka, a iza toga je slijedilo tumačenje pisma. Zakon se čitao po redu, svaki puta najmanje tri retka. Za čitanje Zakona čitač je morao biti određen već dan ranije. Kod čitanja proroka čitač je mogao nastupiti spontano, izabrati tekst i ispustiti onaj kojeg nije želio tumačiti. Tako je i Isus nastupio spontano, te iz Izaijinog teksta načinio svoj programatski nastup. Bogoslužje je završavalo završnom molitvom i blagoslovom.

Napomena:

Za razumijevanje će biti dobro protumačiti: Riječ sinagoga, znači mjesto skupljanja židovske zajednice, zgradu, a rijetko označuje samu zajednicu. U Isusovo vrijeme svaka je židovska zajednica imala vlastitu sinagogu. Ona je trebala biti okrenuta prema Jeruzalemu, a imala je dva dijela: mjesto za sakupljanje na molitvu i svetište u kojem se čuvao kovčeg sa svitcima Zakona i Proroka. Tako je sinagoga bila nalik hramu i duhovno središte židovske zajednice.

Svitak knjige: Knjige su bile u obliku svitaka, svite na štapovima tako da se završetak nalazio na lijevoj strani. Svitak je mogao

biti dug do 10 m, a širok do 25 cm.

2) Meditacija

Isusov prvi govor u sinagogi pokazuje kako on silom Duha Svetoga ostvaruje program radosne vijesti u svom mesijanskom poslanju. On ne želi ljude plašiti, nego ih oslobađati. Nositelj programa te radosne vijesti je osoba Mesije, Isus sam. Zakon i Proroci svjedoče za njega. Bog nam danas govori da obećanje postaje ostvarenje. Vrijeme se mijenja. Pažnja nije više usredotočena na proročki navještaj, nego na samog Isusa. Svi se tome čude i dive, ali su i iznenađeni da se to događa na tom njihovom tako običnom mještanimu o kojem takoreći sve znaju.

Tako su Kristove riječi o proglašenju "godine milosti Gospodnje" zadivile židove, i svi su mu odobravali, ali su čekali navještaj koji je Isus hotimično ispustio, navještaj "odmazde Boga našega (Iz 61, 2), jer je njihova mesijanska nada bila hranjena mržnjom prema poganima.

Oni su od Isusa očekivali velike stvari, čudesa, političko vodstvo i svoju korist prestiža nad Kafarnaumom. Sve se ponovno svodi na sadržaj sotonskih kušnji u pustinji. Isus zna svoj mesijanski zadatak, navješćivanje slobode, i bezuvjetno odbija sva njihova očekivanja, nudi ljubav za sve ljude, i pokazuje kako će ga prema iskustvu povijesti stranci, pogani prije primiti od onih koji su prvi pozvani na slobodu djece Božje.

To je bilo previše za slušatelje. Nisu mogli sačekati završnu molitvu i blagoslov, izbacili ga i žele strmoglaviti, no Isus čudesno prođe mimo njih.

Vjerojatno se nikada više nije vratio u Nazaret. Nazarećani su proigrali svoju šansu, a na sličan način će to učiniti i mnogi drugi. Tako se ispunjavaju riječi Šimunova proroštva: "Ovaj je, evo, postavljen na propast i uzdignuće mnogima u Izraelu i za znak osporavan" (Lk 2, 34).

3) Molitva

Gospodine Isuse Kriste,
Ti nam se danas preko Evanđelja predstavljáš
kao Mesija Osloboditelj.
Oslobodi nas, Isuse, robovanja svim krivim vrijednostima.
Učini da ne proigramo radi svojih sebičnosti
tvoj poziv koji nam je **danas upućen**.

Amen.

4) Primjena

Nazarećani su tipičan primjer reagiranja ljudi na ponudu Radosne vijesti. Ljudi na svoj način traže Boga. Kad im se Bog otkriva u svagdanjem životu i u svom pozivu traži odgovor vjere, oni ga odbijaju i bune se protiv njega, jer su njegovi zahtjevi drugačiji od ljudskih programa. Bog nas u Isusu stavlja pred alternativu:

- Pred kojom su alternativom bili Nazarećani?
- Pred kakvom se alternativom nalazimo mi o odnosu na Isusa Krista?
- Da li je Isusov program i naš program života?
- Da li nam naše poznavanje Isusa Krista pomaže da Isusa prihvatimo u svom životu za svoj životni program?